

tett a polgári iskolának, az Országos Polgári Iskolai Tanáregyesület pedig ezen, két más kötetet is magában foglaló, nagyszabású iskolatörténeti tanulmány kiadásával úgy ünnepelte a maga multját, hogy megszilárdította vele a magyar polgári iskola jövődjének alapját. Váradí József.

Kiss József: Montessori Mária nevelési rendszere. Budapest, 1930. Montessori képével ellátott különnyomat a budapesti VII. ker. áll. tanítónőképző 1929/30. évi értesítőjéből. (N. 8-r., 102 l.) — Ára 4 P.

A mű szerzője, mint a közokt. minisztérium kiküldötte, résztvett Montessorinak 1930 januárjától júniusáig Rómában tartott XV. nemzetközi tanfolyamán s ezalatt nemcsak szűkebb környezetébe jutott be Montessorinak, hanem igyekezett behatolni a világhírű olasz nevelő gyakorlati eljárásába és elméleti munkáiba is. E törekvésének eredményét adja ebben a füzetben, amely eddig a legterjedelmesebb és legalaposabb ismertetés magyar nyelven Montessori életéről, gyakorlati és irodalmi tevékenységéről, elveiről, módszeréről s a Montessori-féle óvodák és iskolák elterjedéséről.

A munka elismerésreméltó alkotás, melyet bizonyára sokan fognak élvezettel és lelki gyarapodással olvasni, ha lesznek olyanok is, akik itt-ott érzik rajta a kissé sietve készülés szépséghibáit.

Némely helyen ugyanis a fordítás valamivel szabatosabb lehetne. Egy-két példa rá: „A gyermek első teendője a mozgásainak *megalkotása*.” (21. l.) „A gyermek folytonos aktivitását, a cselekedetek megismétlését az értelem diktálja, azért, mert a szétválasztás (t. i. a dolgoké) még nem történt meg, a hasonlóságok és ellentétek még nem vésődtek a lélekbe.” (25. l.) „A fegyelem közvetett útja a spontán foglalkozások aktivitása.” (53. l.)

„Nem mindenki fogja elfogadni a dottoressának összes megállapításait, amiket a könyvben találunk. A 6—8 hónapos gyermek bajosan tud virágot szagolni (21. l.). „Az aktivitás Montessorinál azt jelenti, hogy a gyermek maga alkossa meg képzetait” (talán fogalmait?) — olvassuk a 22. lapon. Nem valószínű, hogy ellenkezőt mondott volna bárki is, mert lehetetlen más számára képzetet alkotni. „A L'autoeducazione-ben Montessori tagadja, hogy a teszteknek a gyermek szempontjából értékük lenne” (24. l.). A tesztek nem is a gyermek, hanem a tanító, a vizsgáló személy szempontjából értékesek. „Azt szokták mondani, hogy a gyermek azért foglalkozik, mert kíváncsi, meg akar ismerni valamit. Nem igaz. (Így!) A gyermeket nem a kíváncsiság vezeti cselekedeteiben, hanem a belső erőktől diktált teremtő aktivitás” (25. l.). Azt hiszem, ennek az állításnak erős túlzása mindjárt feltűnik mindenkinek, mert csak nem tagadható, hogy a gyermek kíváncsiságból, tudásvágyból is cselekszik. Néha túlságosan dogmatikus hangon vannak megfogalmazva Montessori nézetei. „Így jutott zsákutcába a pedagógiai problémák lélektani alapon való megoldása” (25. l.). Az ilyen kijelentés könnyen félreértésre adhat alkalmat, mert ma már nem kétséges, hogy a pedagógiai problémák nagy része csak lélektani alapon oldható meg. „Külső segítség nélkül nem indulhat meg a gyermek fejlődése” (26. l.). Attól függ, mit veszünk külső segítségnek: „A gyer-

mek munkája produktív munka, de nem a külső alkotások munkája. A gyermek saját magát építi vele, önmagának fejlődését segíti elő“ (28. l.). Ez természetes és nem is igen vontá kétségbe senki sem. Azonban annak a kijelentése, hogy „a felnőtt munkája külső, a gyermeké pedig belső alkotó munka“ (29. l.), ebben a formában nem fog mindenki felfogásával egyezni, mert a kétféle munkát nem lehet ényire élesen elválasztani.

Azonban az elsorolt kirívóbb részletek — amelyekon kívül a figyelmes olvasó néhol még szükségtelen ismétlést és szerkezeti gyengeséget is tapasztalhat — nem olyanok, hogy a derék munka értékét jelentékenyen csökkentenék. Csak dicsérettel lehet megemlíteni, hogy a szerző aránylag rövid idő alatt annyira el tudott merülni Montessori gondolatvilágában és olyan gazdag adatokkal ellátott könyvvel tudta megajándékozni a nagy olasz nő élete és munkássága iránt érdeklődő embereket.

Kenyeres Elemer.

Erdélyi Lajos dr.: Mondattani tanulmányok a nyelvtudomány és nyelvtanítás köréből. Budapest, 1930. Kókai Lajos bizománya. (N. 8-r., IV + 90 l.)

E füzet a szerzőnek az összevont mondatról szóló alapvető tanulmányát foglalja magában s a pedagógust annyiban érdekli, hogy a nyelvtanítás szempontjából is behatóan vizsgálja tárgyát. Fejtegetéseinek végső eredménye az, hogy az összevont mondat hibás és teljesen idejét mult nyelvtani fogalmat jelölő műszó, ennél fogva ma már az iskolai nyelvtanításban sem lehet helye. Amit a régiebb nyelvtanírók összevont mondatnak neveztek, az valójában mindig egyszerű mondat, csak hogy valamelyik mondatrésze többtagú. Minthogy pedig az iskolákban folyó nyelvtani oktatásnak egyik legfontosabb fejezete a mondatelemzés tanítása, nagyon kívánatos, hogy az ifj figyelemébrehozás végett röviden megemlégtett füzetet elolvassák mindazok, akik akár anyanyelvünk, akár idegen nyelvek grammatikáját tanítják. N.

Schmidt Ferenc: Az elemi egyszerűségű kézügyesítő munka kísérleti lélektani vizsgálata. (Különlenyomat a Magyar Pszichológiai Szemle 1930. évi 3—4. számából.) (N. 8-r., 40 l.)

A szerző, amikor ezeket a vizsgálatokat megtartotta és azok közben szerzett tapasztalatait megírta, értékes szolgálatot tett a magyar kísérletező lélektannak, de a kézimunka fejlődését kutató gyermekpszichológiának is.

Két elemi egyszerűségű teszttel — tübefűzéssel és lyukasztással — vizsgált meg 30—30 polgárista leányt és fiút.

Érdekes vizsgálatainak menetét és eredményeit mind nem sorolhatjuk el, csak a következőket emeljük ki: „A jó tanulók az esetek legtöbbszörében gyors munkásoknak bizonyultak“ s ezen jelenség legfőbb okának akarásbeli alapsajátságokat tart a szerző, melyek gyakran jutnak kifejezésre mind a kézi, mind az iskolai munka körül kifejtett igyekezetben.

Megemlégtendő, hogy 38 táblázat, gazdag irodalmi tájékoztató egészíti ki a munkát és hogy az a Gyógypedagógiai Pszichológiai Laboratórium műhelyéből került ki, melynek a szerző egyik értékes, kutató tagja. *Eltes Mátyás.*